

Voorstel toekomstscenario's Gemeente Renkum

Aanleiding

De gemeente Renkum ziet zichzelf al enige jaren worstelen met het in stand houden van de voorzieningen voor haar inwoners en medewerkers. De financiële situatie is nijpend en de perspectieven bieden wel risico's maar weinig verruiming van mogelijkheden. Er zijn verschillende oorzaken die aan deze situatie ten grondslag liggen, waarvan het tekort aan Rijksbijdrage voor het bestaande takenpakket de belangrijkste lijkt te zijn. Hoewel er meer oorzaken en factoren zijn aan te wijzen, is niet onbetwist duidelijk in welke mate deze van invloed zijn, noch welke andere factoren van invloed zijn (geweest) op deze situatie of op de mogelijkheden deze te verbeteren. In de afgelopen jaren zijn bezuinigingsmaatregelen en inkomensverhoging ingezet om de financiële situatie te verbeteren. Dat heeft weliswaar geleid tot een voorlopig sluitende meerjarenbegroting 2021-2024, maar daarbij is ondertussen behoorlijk ingeteerd op zowel het voorzieningenniveau in de gemeente als de reservepositie van de gemeente. Het aantal risico's waarmee de gemeente te maken heeft neemt niet af en de omvang ervan neemt wel toe. Het lijkt daarmee evident dat zonder structurele wijziging de bestuurskracht en de financiële onafhankelijkheid van de gemeente afnemen en de dienstverlening aan onze inwoners verder daalt. Een daling die breed gedragen in raad en college als ongewenst en onacceptabel wordt ervaren. In de meerjarenbegroting 2021-2024 heeft de gemeente dan ook de onderstaande passages opgenomen:

A	"We willen leren en verbeteren en varen scherp aan de wind. Ondanks dat organisatie, college en gemeenteraad al een intensief bezuinigingstraject in 2019 hebben doorlopen, blijven we kritisch op onze uitgaven en staan we open voor kansen om onze opbrengsten te optimaliseren. We zien voor de komende anderhalf jaar in de eerste plaats kansen in het beteugelen van de kosten in het sociaal domein en het optimaliseren van de opbrengsten uit onder andere grondexploitatie. Zeker op de besparingen in het sociaal domein wordt al ingezet, maar we willen nog meer gebruik maken van externe inzichten en goede voorbeelden in andere gemeenten. Daarom spreken raad en college af dat op zo'n kort mogelijke termijn, het liefst nog in 2020, de hulp gevraagd wordt van de Provincie of van een partij die de Provincie aanbeveelt, om Renkum te adviseren in welke kansen er liggen met betrekking tot deze twee beleidsterreinen. Gemeenteraad en college trekken hier gezamenlijk in op en verwerken de uitkomsten in de Voorjaarsnota in 2021. Bovendien bekijken we ieder jaar het financieel perspectief opnieuw en wegen we af of het mogelijk is om de belastingen voor inwoners te verlagen. Waarbij we ons realiseren dat we de komende jaren te maken hebben met een flink aantal risico's. We denken daarbij bijvoorbeeld aan de doordecentralisatie Beschermd wonen, de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen, de Omgevingswet, bodemtaken, de herverdeling van het gemeentefonds en het al dan niet continueren van de extra rijksbijdrage voor de jeugdwet.
B	We werken aan een duurzaam toekomstperspectief van de gemeente Renkum. Gezien de opgaven binnen het lokaal bestuur, de aanhoudende kwetsbare financiële situatie en de grote onzekerheid waarmee elk toekomstperspectief op dit moment gepaard gaat, maken we de afspraak enerzijds te investeren in onze bestuurscultuur en anderzijds samen met de Provincie te onderzoeken welke mogelijkheden en onmogelijkheden er zijn om de gemeente Renkum toekomstbestendig te organiseren. Dit onderzoek resulteert in scenario's die voor het einde van deze raadsperiode van input kunnen dienen voor een volgende raadsperiode."

Onderstaand voorstel is een verzoek aan de provincie om bij te dragen aan een onderzoek naar toekomstscenario's voor een toekomstbestendige gemeente Renkum. Een en ander zoals onder B genoemd. Voor het investeren in onze bestuurscultuur is een separaat traject uitgewerkt.

1. Onderzoek verkenning Toekomstscenario's inclusief een intern rapport bestuurskracht

Conditie/randvoorwaarden:

1. Uitvoering extern door deskundig en ervaren opdrachtnemer. Zowel om kwalitatieve redenen als om externe legitimering en objectivering. *MG: Gezien de opdracht voor benchmarking van de gemeente Renkum aan Berenschot, is er wellicht voordeel te behalen deze opdracht daar ook aan te bieden (indien onderhands aanbesteding is toegestaan).*
2. Opdrachtgeverschap door gemeenteraad Renkum. *AvdB: Een aparte mail met alg tekst met bestuurlijke lijn/afspraken volstaat wanneer Agnes Schaap en Jan Markink daar akkoord op geven via mail als een soort BOK voor de VOB-aanvraag.*
3. 50%-80% (op basis van offertebedrag zal dit cijfer binnen range 50-80% nader aangegeven worden) bekostiging door provincie Gelderland obv een subsidieverzoek maatwerktraject Vitaal Openbaar Bestuur (VOB) door gemeente Renkum.
4. Oplevering eind 2021 zodat uitkomsten onderdeel kunnen zijn van politieke oordeelsvorming richting gemeenteraadsverkiezingen 03-2022.

Inhoud:

1. Het doel is toekomstscenario's in beeld te brengen voor de gemeente Renkum waarbij minimaal het huidig dienstverleningsniveau en voorzieningenniveau voor de inwoners van de gemeente langdurig kan worden gewaarborgd. Zowel met het ook op de opgaven die Renkum kent als op bekende nieuwe wet- en regelgeving en de mate waarin ook daarna blijvend veranderkracht gewenst is om wendbaar te kunnen reageren op economische, maatschappelijke, organisatorische en politieke veranderingen.
2. Het onderzoek richt zich tenminste en specifiek afzonderlijk op: de kracht van de organisatie, de bestuurskracht en de financiële situatie en perspectieven en beantwoord daarbij de volgende drie vragen:
  - 2.1 Wat zijn de vereisten voor een toekomstbestendige organisatie en bestuur gezien de opgaven waar Renkum voor staat? Bij voorkeur obv goede voorbeelden uit het land van gemeenten met vergelijkbare parameters en opgaven.
  - 2.2 Wat zijn de noodzakelijke aanpassingen om aan deze vereisten te voldoen (wanneer we als zelfstandige gemeente verder willen) en wat zijn de consequenties daarvan voor inwoners, bestuur, en organisatie?
Voor de hand liggende scenario's daarbij zijn:
    - a. (varianten van) zelfstandig blijven, waaronder samenwerking op bedrijfsvoering, dienstverlening en/of uitvoeringstaken,
    - b. ambtelijke fusie,
    - c. herindeling.
    - d. opdrachtnemer kan andere scenario's of varianten voorstellen.
  - 2.3 In hoeverre voldoen deze alternatieven aan genoemde vereisten onder 2.1 en wat zijn dan de consequenties voor inwoners, bestuur en organisatie?
3. Het onderzoek houdt rekening met demografie, areaal, omgevingskenmerken etc en weet dat te vergelijken met andere gemeenten waar nodig.
4. Scenario's waarin andere gemeenten een rol spelen, kennen een stevige onderbouwing van de argumenten en redeneringen. *MG: Dus geen theorie maar feiten en cijfers.*

5. Het eindrapport bestaat uit analyse, beargumentering gekozen scenario's, uitkomsten scenario's, advies en aanbevelingen. Het advies bevat zowel aanbevelingen voor aanpassingen op de korte termijn als keuzes die na de verkiezingen gemaakt moeten worden.
6. Het eindrapport wordt zowel in fysieke zin aangeboden als gepresenteerd aan de gemeenteraad en aan bestuurlijke vertegenwoordiging provincie (1^e aanspreekpunt gedeputeerde Markink).

Organisatie:

1. Er is een bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgever. Voorstel: Agnes Schaap en Maurits van de Geijn.
2. Opdrachtgevers informeren gedurende het onderzoek de organen in de eigen organisatie (fvz-overleg, college, gemeenteraad en respectievelijk de organisatie gemeente Renkum) over de voortgang ervan. De bestuurlijk opdrachtgever informeert ook gedeputeerde Markink over de voortgang. De ambtelijk opdrachtgever idem dito met Arthur van den Brink en vice versa.
3. Opdrachtnemer brengt eigen onderzoeksteam mee, zodanig dat de organisatie van gemeente Renkum minimaal wordt belast.
4. Ondersteuning binnen gemeente Renkum vindt plaats door of via Concerncontroller. *MG: daar ligt ook de regie op het benchmarkonderzoek.* Daarnaast is een bestuursadviseur beschikbaar voor mee- en tegenlezen en sparren.
5. Opdrachtformulering, werving en opdrachtverlening vindt plaats voor 1 april 2021. Opdrachtformulering wordt vastgesteld door de gemeenteraad en in overleg met de Provincie (mede gezien noodzaak passend binnen maatwerktraject subsidie VOB). Werving en opdrachtverlening vindt plaats door opdrachtgevers.
6. Oplevering eindrapport voor 31 december 2021.
7. Het onderzoek is afgerond na de meningsvormende bespreking(en) van het rapport door de gemeenteraad van Renkum.
8. De provincie heeft een standing invitation bij de raadsbespreking(en) van het rapport; het is aan de provincie met welke bestuurlijke en/of ambtelijke vertegenwoordiging zij aanwezig zullen zijn (uiteraard van tevoren aangekondigd en afgestemd)
9. Het is aan de nieuwe raad (na verkiezingen gemeenteraad 03/2022) besluitvormend over de toekomstscenario's te spreken.

Maurits van de Geijn / Arthur van den Brink